

SXEDIO.GB9

27.4.1953: Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗ ΑΝΤΡΙΟΥ ΡΑΙΤ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΑΛΕΙ ΝΑ ΔΙΕΝΕΡΓΗΣΕΙ ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ ΜΕ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΝΑ ΑΠΟΦΑΝΘΕΙ Ο ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΛΑΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ. Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΑΠΑΝΤΑ ΟΤΙ Η ΑΓΓΛΙΑ ΘΕΩΡΕΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΘΕΜΑ

Όπως είχε υποσχεθεί ο Αρχιεπίσκοπος μετά την επιστροφή του από το τελευταίο του ταξίδι στις Ηνωμένες Πολιτείες **(21.3.1953)** προχώρησε στην αποστολή υπομνήματος στον Κυβερνήτη με το οποίο τον καλούσε να διενεργήσει νέο δημοψήφισμα.

Το έγγραφο του Μακαρίου στον Κυβερνήτη στηριζόταν στη απόφαση του ΟΗΕ της **16ης** Αυγούστου **1952** και αποτελούσε την τελευταία διαδικαστική πράξη πριν απευθυνθεί προς τα Ηνωμένα Έθνη επίσημα πλέον ο ίδιος, αν η Ελληνική Κυβέρνηση από την άλλη αρνείτο να αναλάβει και τώρα την υπόθεση του κυπριακού λαού.

Με βάση την απόφαση του ΟΗΕ της **16ης** Δεκεμβρίου **1952** ο Μακάριος έπρεπε να καλέσει την τοπική κυβέρνηση να αναλάβει τη διενέργεια δημοψηφίσματος και η απόφαση του λαού θα αποσπελλόταν στα Ηνωμένα Έθνη.

Ταυτόχρονα όμως λόγω της στάσης της Βρετανίας που θεωρούσε το κυπριακό ως θέμα κλειστό, πίεζε προς την ελληνική Κυβέρνηση να αναλάβει την κατάθεση κυπριακής προσφυγής στα Ηνωμένα Έθνη.

Η επιστολή του Μακαρίου επιδόθηκε στον Κυβερνήτη Αντρίου Ράιτ στις **27** Απριλίου **1953:**

"Εξοχώτατε,

Εκ μέρους του ελληνικού Κυπριακού λαού επιθυμώ να θέσω προ της Υμετέρας εξοχότητας τα ακόλουθα:

1. Οι Έλληνες Κύπριοι, αποτελούντες τα **80.2** τοις εκατό του όλου πληθυσμού της Κύπρου, επανειλημμένως μέχρι σήμερα διατύπωσαν την

αξίωσιν των προς αυτοδιάθεσιν και σαφώς, διεδήλωσαν την θέλησιν των, όπως ενσωματωθώσιν εις το ελληνικόν κράτος, διά της οργανικής ενώσεως της νήσου μετά της μητρος Πατρίδος, της Ελλάδος.

2. Η θέλησις αύτη του ελληνικού κυπριακού λαού διεκηρύχθη κατά πλέον ανεπίσημον τρόπον διά φανερού, αδιαβλήτου δημοψηφίσματος, διενεργηθέντος την 15ην Ιανουαρίου του 1950, κατά το οποίον τα 96.7% τοις εκατόν των Ελλήνων κατοίκων της Κύπρου εψήφισαν υπέρ της ενώσεως μετά της Ελλάδος, της αποχής των 4.3 τοις εκατόν οφιερωμένης κυρίως εις την μη συμμετοχήν προσώπων κατεχόντων κυβερνητικής θέσεις, η ευρισκομένων υπό την επήρρειαν τούτων.

3. Το αποτέλεσμα τούτο του εν λόγω Δημοψηφίσματος και η δι' αυτού εκφρασθείσα θέλησις του Κυπριακού λαού διεβιβάσθη αρμοδίως προς την Κυβέρνησιν της Α. Βρεττανικής Μεγαλειότητος.

4. Επειδή η Βρεττανική Κυβέρνησις εξακολουθεί αρνούμενη να σεβασθή την εκπεφρασμένην ταύτην θέλησιν της μεγίστης πλειοψηφίας του Κυπριακού λαού, εις την διάθεσιν του οποίου ουδέν μέχρι τούδε υπήρχε δικονομικόν μέσον προς αξιοποίησιν της τριαύτης θελήσεως αυτού, και

5. Επειδή η Γενική Συνέλευσις των Ηνωμένων Εθνών κατά την 16ην Δεκεμβρίου του 1952 απεφάσισε και συνέστησεν ότι τα κράτη μέλη της Οργανώσεως των Ηνωμένων Εθνών "δέον να υποστηρίξωσι την αρχήν της αυτοδιαθέσεως όλων των λαών και Εθνών" και "δέον αναγνωρίζωσι και προάγωσι την πραγματοποίησιν του δικαιώματος της αυτοδιαθέσεως των λαών των μη αυτοκυβερνωμένων περιοχών, αίτινες ευρίσκονται υπό την διοίκησιν των, και δέον να δκυκολύνωσιν την ενάσκησιν του δικαιώματος τούτου, συμφώνως προς τας αρχάς και το πνεύμα του χάρτου των Ηνωμένων Εθνών, και προς την ελευθέρως εκπεφρασμένην θέλησιν των ενδιαφερομένων λαών διαπιστουμένης διά δημοψηφισμάτων ή άλλων ανεγνωρισμένων δημοκρατικών μέσων, κατά προτίμησιν υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, και

6. Επειδή η ελληνική νήσος Κύπρος είναι σήμερα μη αυτοκυβερνωμένη περιοχή, τελούσα υπό τη διοίκηση της Μεγάλης Βρετανίας, κράτους μέλους των Ηνωμένων Εθνών.

Διά ταύτα, ως εθνικός αρχηγός και Εκπρόσωπος του Ελληνικού λαού της Κύπρου, εκλελεγμένος υπ' αυτού, καλώ διά του παρόντος την Υμετέραν εξοχότητα, ως τον εν τη νήσω ταύτην Υμετέραν εξοχότητα ως τον εν τη νήσω ταύτη εκπρόσωπον της κυβερνήσεως της Αυτής Βρετανικής Μεγαλειότητος όπως προαγάγη την πραγμάτωσιν του δικαιώματος του λαού της Κύπρου προς αυτοδιάθεσιν, διά της αξιοποιήσεως του αποτελέσματος του δημοψηφίσματος του **1950**, ή όπως διεκολύνη την ενάσκησιν του δικαιώματος τούτου διά της όσον τάχιον διενεργείας νέου δημοψηφίσματος, συμφώνως προς την μνημονευθείσαν απόφασιν των Ηνωμένων Εθνών.

Διατελώ
της Υμετέρας εξοχότητος
Ευχέτης προς Θεόν
+Ο Κύπρου ΜΑΚΑΡΙΟΣ"

Εν τη Ι. Αρχιεπισκοπή Κύπρου τη **27η** Απριλίου

1953

Ο κυβερνήτης χρειάστηκε ένα δεκαπενθήμερο για να απαντήσει και η απάντηση του που ήλθε στις **11** Μαΐου **1953** και ήταν όπως αναμενόταν αρνητική.

Ο Κυβερνήτης Αντρίου Ράϊτ ανέφερεν ότι αδυνατούσε να δεχθεί την πρόταση του Μακαρίου και επικαλείτο προηγούμενες θέσεις της Κυβερνήσεως της Αγγλίας ότι δεν σκόπευε καμμία αλλαγή της κυριαρχίας της νήσου:

"Μακαριώτατε,

Ελήφθη η υπό ημερομηνίαν **27** Απριλίου **1953** επιστολή σας εν τη οποία η Υμετέρα Μακαριότητα, με καλεί διαζευτικώς όπως επιδιώξω τρόπους τους οποίους θεωρείτε ότι θα συνετέλουν εις την αλλαγήν της κυριαρχίας της Κύπρου.

Εις απάντησιν της επιστολής σας έχω να πληροφορήσω την Υμετέραν Μακαριότητα ότι αδυνατώ

να δεχθώ την Υμετέραν Μακαριότητα ότι αδυνατώ να δεχθώ τη κλήσιν σας υπό εκατέραν της μορφήν, ως έχει επανειλημμένως καταστή σαφές η Κυβέρνησις της Αυτής Μεγαλειότητος δεν σκοπεύει οιανδήποτε αλλαγή της κυριαρχίας της Κύπρου και θεωρεί ως κλειστόν το ζήτημα το οποίον ζητείτε να εγείρετε. Είμαι εντεταλμένος να επαιναβεβαιώσω ότι αυτή είναι η στάσις της Κυβερνήσεως της Αυτής Μεγαλειότητος.

Εχω την τιμή να είμαι
Μακαριώτατε
Ταπεινός Υμών Θεράπων
Υπ. ΑΝΤΡΙΟΥ ΡΑΙΤ,
Κυβερνήτης".

Η αντίδραση του Μακαρίου ήταν άμεση, και προέβη σε δύο ενέργειες: Συγκάλεσε το Συμβούλιο Εθναρχίας προς μελέτη της κατάστασης και προγραμματισμό νέας μορφής αγώνα και προέβη σε δήλωση με την οποία ανήγγελλε προς τον Κυπριακό λαό ότι μια και η Αγγλία αρνείτο να διενεργήσει δημοψήφισμα, θα απευθυνόταν ο ίδιος προς τα Ηνωμένα Έθνη για να το διενεργήσουν υπό την εποπτεία τους **(11.5.1953)**:

"Η διά του Κυβερνήτου της Κύπρου απάντησις της Βρετανικής κυβερνήσεως εις επιστολήν μας διά της οποίας εζητείτο η αξιοποίησις του δημοψηφίσματος του **1950** ή η διενέργεια νέου δημοψηφίσματος συμφώνως προς απόφασιν των Ηνωμένων Εθνών περί αυτοδιαθέσεως ουδόλως μας εξέπληξεν. Αναμένομεν ότι αρνητική θα ήτο αύτη και διά μίαν ακόμη φοράν θα ηκούαμεν ότι είναι "κλειστόν" το ζήτημα. Η υπόθεσις όμως της Κύπρου δεν είναι από τα ζητήματα, τα οποία κλείουν μονοπλεύρως και κατ' αυτόν τον τρόπον, θα κλείση μόνον με τον τερματισμόν της αγγλικής κυριαρχίας επί της Κύπρου.

Η αγγλική αυτή απάντησις αποτελεί την αφετηρίαν εις την οδόν προς τα Ηνωμένα Έθνη προς τα οποία θα απευθύνωμεν αίτησιν ζητούντες διενέργειαν Δημοψηφίσματος υπό την εποπτεία των. Επαναβεβαιούμεν δε την Κυβέρνησιν της Αυτής

Βρετανικής Μεγαλειότητας ότι ο Ελληνικός κυπριακός λαός εν ουδεμιά περιπτώσει θα υποστεί την ενωτικήν σημαίαν, αλλά με όλα τα εις την διάθεσιν του μέσα θα συνεχίση τον δίκαιον αγώνα του μέχρι της ενώσεως μετά της Ελευθερίας Πατρίδας της Ελλάδος".

Απάντηση στην άρνηση του κυβερνήτη να θεωρεί το κυπριακό κλειστό προήλθε και από την ελληνική Κυβέρνηση του Στρατάρχη Παπάγου.

Ο υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας Στέφανος Στεφανόπουλος απαντώντας στην Βουλή των Ελλήνων στις 20 Μαΐου σε ερώτηση του βουλευτή της ΕΠΕΚ Ζαννή για τη στάση της Ελληνικής Κυβέρνησης έναντι του Κυπριακού έπειτα από την αγγλική απάντηση ότι το Κυπριακό είναι κλειστό είπε ότι το θέμα της Ένωσης της Κύπρου έχει τεθεί και υπάρχει από έκτοτε:

" Το θέμα της ενώσεως της Κύπρου μετά της Ελλάδος έχει ήδη τεθή και έκτοτε υφίσταται. Ουδείς δύναται να το θεωρήση κλειστόν. Η σημερινή θέση της ελληνικής κυβερνήσεως έναντι του κυπριακού καθορίσθη από τας προγραμματικές δηλώσεις αυτής, εις τας οποίας ο πρωθυπουργός κ. Παπάγος προέβη ενώπιον της Βουλής. Η Κυβέρνησις δεν προτίθεται να παρεκκλίνη από τας δηλώσεις αυτάς".

Έχοντας τώρα και την ανοικτή διαβεβαίωση της ελληνικής κυβερνήσεως ο Μακάριος απάντησε στον κυβερνήτη ότι το Κυπριακό δεν μπορούσε να θεωρηθεί κλειστό και παράλληλα προχώρησε στην εξαγγελία Παγκυπρίου συλλαλητηρίου για να διαμαρτυρηθεί ο λαός για την αγγλική απάντηση.

Ανέφερε ο Μακάριος στον Κυβερνήτη με επιστολή του ημερομηνίας 21 Μαΐου 1953:

"Εξοχώτατε,

Ελήφθη η από 11ης Μαΐου επιστολή της Υμετέρας Εξοχότητος, εν τη οποία δηλούται ότι η Κυβέρνησις της Αυτής Μεγαλειότητος δεν αποσκοπεί οιανδήποτε μεταβολήν εις την επί της Κύπρου κυριαρχίαν και ότι θεωρεί το ζήτημα ως κλειστόν. Εις απάντησιν επιθυμώ να υποδείξω εις την Υμετέραν εξοχότητα ότι το καθεστώς και το μέλλον της Κύπρου δεν είναι ζήτημα,

το οποίο εναντιώνεται εις την απόλυτον κρίσιν ή διάθεσιν της Βρετανικής Κυβερνήσεως. Είναι τουναντίον ζήτημα επί του οποίου ο ίδιος ο Κυπριακός λαός είναι ο νομίμως δικαιούμενος να αποφασίση επί τη βάσει της διεθνώς παραδεδεγμένης αρχής της αυτοδιαθέσεως ήτις ενεσωματώθη εις τον Καταστατικόν Χάρτην του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών του οποίου και η Μεγάλη Βρετανία είναι μέλος και περιεβλήθη νομικόν κύρος διά των συναφών αποφάσεων της τελευταίας Γενικής Συνελεύσεως του ΟΗΕ.

Το ζήτημα της Κύπρου, κατά συνέπειαν, τότε μόνον δύναται να θεωρηθή ως κλειστόν, όταν δοθή πλήρης ικανοποίησις εις την δημοκρατικώς εκπεφρασμένην θέλησιν του λαού ως προς το πολιτικόν καθεστώς της νήσου.

Διατελώ
της Υμετέρας Εξοχότητος
Ευχέτης προς Θεόν
+ Ο Κύπρου ΜΑΚΑΡΙΟΣ"

Ταυτόχρονα ο Μακάριος έδωσε στη δημοσιότητα απόφαση του Γραφείου Εθναρχίας με την οποία ανακοινωνόταν η συγκρότηση Παγκυπρίου συλλαλητηρίου στη Λευκωσία;

"Αποφάσει της Εθναρχίας, ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Μακάριος θα καλέση εντός του μηνός Ιουνίου εις συλλαλητήριον εν Λευκωσία τον Κυπριακόν λαόν, όπως διαμαρτυρηθή διά την αρνητικήν απάντησιν της Βρετανικής κυβερνήσεως, επαναλαμβανούσης ότι θεωρεί "κλειστόν" το Κυπριακόν ζήτημα και εγκρίνη αίτησιν προς τον Οργανισμόν των Ηνωμένων Εθνών, διά της οποίας θα καταγγέλλεται η στάσις αυτή της βρετανικής Κυβερνήσεως και θα ζητήται συγχρόνως η διενέργεια νέου δημοψηφίσματος από την εποπτείαν των Ηνωμένων Εθνών".